

Rashi's Commentary on the Torah

Martin Lockshin

Torah in Motion, 5780

Commentary to Genesis 3:8

יש מדרשי אגדה רבים, וכבר
סדרום רבותינו על מכונם
בבראשית רבה ושאר מדרשים.
ואני לא באתי אלא לפשוטו של
מקרא, ולאגדה המיישבת דבר
המקרא ושמועו דבור על אופניו.

There are many aggadic *midrashim*; our rabbis have already arranged them in their proper place in Genesis Rabbah and other collections of midrash. I, however, have come [to write] only *peshuto shel miqra'* (the plain or contextual meaning of the text), and those *'aggadot* which explain the words of Scripture, each word in its appropriate place.

יִקַּח נָא מֵעֵט מַיִם וּרְחֹצוּ רַגְלֵיכֶם וְהִשְׁעֵנוּ
תַּחַת הָעֵץ: (בראשית יח ד)

תַּחַת הָעֵץ – תַּחַת הָאֵילָן UNDER THE TREE (העץ) –
under the tree (האילון)

וַיִּשְׁלַח אֶת אָחִיו וַיֵּלְכוּ וַיֹּאמְרוּ אֵלֵיהֶם אַל תִּרְגְּזוּ בַדֶּרֶךְ.

רש"י (בראשית מה כד)
"אל תרגזו בדרך" – אל תתעסקו בדבר
הלכה שלא תרגז עליכם הדרך ד"א
אל תפסיעו פסיעה גסה ותכנסו
בחמה לעיר ולפי פשוטו של מקרא יש
לומר לפי שהיו נכלמים היה דואג
שמא יריבו בדרך על דבר מכירתו
להתווכח זה עם זה ולומר על ידך
נמכר אתה ספרת לה"ר עליו וגרמת
לנו לשנאתו

Do not quarrel on the way: Do not engage in a halachic discussion lest the way cause you to stray. Another explanation: Do not walk with large steps; enter the city while the sun is shining (Ta'anit 10b). According to the plain sense of Scripture, we can say that since they were ashamed, he (Joseph) was concerned that they would perhaps quarrel on the way about his being sold, arguing with each other, and saying, "Because of you he was sold. You slandered him and caused us to hate him."

שמות ב'

ג וְלֹא יִכְלֶה עוֹד הַצְּפִינוּ וְתִקַּח לוֹ תֵבַת
גַּמָּא וְתַחְמְרָהּ בַּחֲמֹר וּבִזְפֹת וְתִשֶׂם בָּהּ
אֶת הַיֶּלֶד וְתִשֶׂם בְּסוּף עַל שֵׁפֶת הַיָּאֹר .
ד וְתַתְּצֵב אַחֲתוֹ מֵרַחֵק לְדַעַה מֶה
יַעֲשֶׂה לוֹ . ה וְתֵרֵד בֵּית פְּרֹעֹה לְרַחֵץ עַל
הַיָּאֹר וְנִעְרֹתֶיהָ הִלְכֹת עַל יַד הַיָּאֹר
וְתִרְאֶה אֶת הַתֵּבָה בְּתוֹךְ הַסּוּף וְתִשְׁלַח
אֶת אִמָּתָהּ וְתִקְחֶהּ .

³When she could hide him no longer, she got a wicker basket for him and caulked it with bitumen and pitch. She put the child into it and placed it among the reeds by the bank of the Nile. ⁴And his sister stationed herself at a distance, to learn what would befall him. ⁵The daughter of Pharaoh came down to bathe in the Nile, while her maidens walked along the Nile. She spied the basket among the reeds and sent her slave girl to fetch it.

רש"י שמות ב' ה' "ונערותיה הולכות על יד היאור"

ורבותינו אמרו: הולכות – לשון
מיתה, לפי שמיחו בה. והכתוב
מסייעו, כי למה לנו לכתוב
ונערותיה הולכות.

Our Rabbis explained that the word "הולכות" they were going" denotes dying, similar to (Genesis 25:32) "Behold I am going (הולך) to die" — [they died] because they attempted to prevent her from saving the child. Scripture, too, supports them in this explanation, for if this is not the meaning, why did the Torah write "and her damsels were going"?

רש"י שמות ב' ה' "ותשלח את אַמְתָּה"

את אַמְתָּה - את שפחתה.
ורבותינו דרשוהו לשון יד. אבל לפי
דיקדוק לשון הקודש, היה לו
לינקד אַמְתָּה מ"ם דגישה.

means her handmaid. אַמְתָּה
Our Rabbis, however, explained it
in the sense of hand (cf. Sotah
12b) — but according to the
grammar of the Holy Language it
should then have been
with a dagesh in אַמְתָּה written
the letter מ.

וַיִּזַד יַעֲקֹב נָזִיד וַיָּבֵא עֲשׂוֹ מִן הַשָּׂדֶה וְהוּא עֵיף.
(בראשית כה כט)

והוא עיף – ברציחה, כמה דאת
אמר: כי עיפה נפשי להורגים
(ירמיהוד:ל"א).

AND HE WAS FAINT וְהוּא עֵיף
through murdering people, just as
you mention faintness in
connection with murder,
([Jeremiah 4:31](#))
".murderers

בבא בתרא טז ע"ב

אמר רבי יוחנן חמש עבירות עבר אותו
רשע באותו היום בא על נערה מאורסה
והרג את הנפש וכפר בעיקר וכפר
בתחיית המתים ושט את הבכורה בא על
נערה מאורסה כתיב הכא ([בראשית כה, כט](#))
ויבא עשו מן השדה
וכתיב התם ([דברים כב, כז](#)) כי בשדה
מצאה הרג את הנפש כתיב הכא עיף
וכתיב התם ([ירמיהו ד, לא](#)) אוי נא לי כי
עיפה נפשי להורגים וכפר בעיקר כתיב
הכא ([ירמיהו ו, כ](#)) למה זה לי וכתיב
התם ([שמות טו, ב](#)) זה אלי ואנוהו וכפר
בתחיית המתים דכתיב ([בראשית כה, לב](#))
הנה אנכי הולך למות
ושט את הבכורה דכתיב (

Rabbi Yoḥanan says: That wicked man [Esau] committed five transgressions on that day: He engaged in sexual intercourse with a betrothed maiden, he killed a person, he denied the principle of God's existence, he denied resurrection of the dead, and he despised the birthright. [The Gemara cites proofs to support these charges.] He engaged in sexual intercourse with a betrothed maiden, as it is written here: "And Esau came in from the field"; and it is written there with regard to rape of a betrothed maiden: "For he found her in a field" ([Deuteronomy 22:27](#)). He killed a person, as it is written here: "And he was faint"; and it is written there: "Woe is me, I faint before the murderers." ([Jeremiah 4:31](#)) etc...

הרב אליהו מזרחי (מאה 15)

והוא רעב מיבעי ליה... ומפני
שהאגדה הזאת קרובה לפשוטו של
מקרא הביאה בפירושו והניח האגדה
שאמרו: "מן השדה – אין שדה אלא
נערה מאורסה, לפי שאין האגדה
ההיא קרובה לפשוטו של מקרא,

[Rashi commented on the phrase
והוא עיף and said that it alluded to
murder(s) that Esau had committed],
because the text should have read
והוא רעב [the more standard word
for hungry]... Since this midrash is
close to the plain meaning of
Scripture, Rashi incorporated it in his
commentary. But he omitted the
midrash that derived from the words
“from the field” [that Esau sinned
with] a betrothed maiden... because
that midrash is not close to the plain
meaning of Scripture.

דברי דוד (הרב דוד הלוי סגל [הט"ז] מאה (17

[והוא עיף] ברציחה. ואף על גב
דמ"ש עשו אח"כ: כי עיף אנכי, ודאי
אין פירושו ברציחה דהא פתח
בהלעיטני כו אלא ודאי קאי על
רעב, כדכתיב: נפשי כארץ עיפה לך
סלה

“HE WAS FAINT through murdering people”: Even though when Esau says [in the next verse,] “Give me some of the red stuff to eat for I am עיף” that could not mean “through murdering people,” rather it certainly meant that he was hungry, as in the verse (Psalms 143:6) “longing for You like thirsty (עיפה) earth,” . . .

וַיֹּאמֶר עֵשָׂו הֲנִה אֲנֹכִי הוֹלֵךְ לָמוֹת וְלָמָּה זֶה לִּי בְּכֹרָה (ברא' כה לב)

למות - [אמר מה טיבה של
עבודה זו אמר לו] כמה
אזהרות ועונשים תלויות
בעבודה, כאותה ששנינו
([בבלי תענית י"ז:](#)) : ואילו
שבמיתה שתויי יין ופרועי
ראש. אמר: אני הולך על ידה
למות, אם כן מה חפץ לי בה.

[Esau said: What is the nature of this Service? Jacob replied,] Many prohibitions and punishments and many acts involving even the punishment of death are associated with it — just as we read in the Mishna: “The following priests are liable to death: those who carry out their duties after having drunk too much wine and those who officiate long-haired.” He [Esau] said: If I am going to die through it, why should I desire it?

רש"י שמות א' א'

ואלה שמות בני
ישראל – אף על פי
שמנאן בחייהם
בשמותם, חזר ומנאן
אחר מיתתן, להודיע
חיבתן שנימשלו
ככוכבים . . .

NOW THESE ARE THE NAMES OF
THE CHILDREN OF ISRAEL –
Although Scripture already
enumerated them by name while
they were living, when they went
down into Egypt ([Genesis 46:8-27](#)), it again
enumerates them when it tells us
of their death, thus showing how
beloved they were to God — that
they are compared to the
stars

רש"י בראשית א' א'

אמר ר' יצחק: לא היה צריך להתחיל
התורה אלא מהחדש הזה לכם
([שמות י"ב:ב'](#)), שהיא מצוה ראשונה
שנצטוו ישראל. ומה טעם פתח
בבראשית, משום: כח מעשיו הגיד
לעמו לתת להם נחלת גוים)
[תהלים קי"א:ו'](#)). שאם יאמרו אומות
העולם: לסטים אתם שכבשתם
ארצות שבעה גוים, והם אומרים
להם: כל הארץ של הקב"ה היא, הוא
בראה והוא נתנה לאשר ישר בעיניו,
ברצונו נתנה להם וברצונו נטלה
מהם ונתנה לנו.

Rabbi Isaac said: The Torah should have started with the verse ([Exodus 12:2](#)) "This month shall mark for you the beginning of the months," which is the first commandment given to Israel. What is the reason that it started with the account of Creation? Because ([Psalms 111:6](#)) "He revealed to His people His powerful works in giving them the heritage of nations." For should the peoples of the world say to Israel, "You are robbers, for you conquered the lands of the seven nations of Canaan", Israel may reply to them, "All the earth belongs to the Blessed Holy One; He created it and gave it to whom He pleased. When He willed He gave it to them, and when He willed He took it from them and gave it to us."

רש"י ויקרא א' א'

ויקרא אל משה: . . . לשון
חבה, לשון שמלאכי השרת
משתמשים בו, שנאמר
(ישעיה ו ג) וקרא זה אל זה,
אבל לנביאי אומות העולם
נגלה עליהן בלשון עראי
וטומאה, שנאמר (במדבר כג
ד) ויקרא להים אל בלעם:

And He called to Moses: . . . [קְרִיָּאָה] is an expression of affection, the [same] expression employed by the ministering angels [when addressing each other], as it says, “And one called (וְקָרָא) to the other...” ([Isa. 6:3](#)). To the prophets of the nations of the world, however, He revealed Himself through expressions denoting coincidence and impurity, as the verse says, “and God happened to [meet] (וַיִּקְרַע) Balaam” ([Num. 23:4](#)).

רש"י במדבר א' א'

מתוך חיבתן לפניו מונה
אותם כל שעה, כשיצאו
ממצרים מנאן, וכשנפלו
בעגל מנאן לידע מנין
הנותרים. כשבא
להשרות שכינתו עליהן
מנאן

Because they were beloved to Him, He counted them often. When they left Egypt, He counted them ([Exod. 12:37](#)); when [many] fell because [of the sin] of the golden calf, He counted them to know the number of the survivors ([Exod. 32:28](#)); when He came to cause His Divine Presence to rest among them, He counted them.

אֵלֶּה הַדְּבָרִים אֲשֶׁר דָּבַר מֹשֶׁה אֶל כָּל יִשְׂרָאֵל בְּעֵבֶר
הַיַּרְדֵּן בַּמִּדְבָּר בְּעֶרְבָה מוֹל סוּף בֵּין פָּאָרֹן וּבֵין תַּפֵּל
וְלִבְנוֹ וַחֲצֹרֹת וְדִי זְהָב: (דברים א' א')

אלה הדברים: לפי שהן דברי
תוכחות ומנה כאן כל המקומות
שהכעיסו לפני המקום בהן, לפיכך
סתם את הדברים והזכירם ברמז
מפני כבודן של ישראל:

These are the words: Since these
are words of rebuke. Moses
enumerates here all the places
where they angered God.
Accordingly it makes no explicit
mention of the incidents, but
rather merely alludes to them, [by
mentioning the names of the
places] out of respect for Israel.

בְּטָנִים וְשִׁקְדִים (בראשית מג יא)

בטנים – לא ידעתי מהו. ובפירושי
אל"ף בי"ת של ר' מכיר ראיתי:
פישתציאש. ודומה לי שהן
אפרסקין. [נוסח אחר, כ"י לייפציג
1, במקום ארבע המילים
האחרונות: "ואמר לי ישר' יוני:
שהוא מין פרי הדומה לערמונים"]

I do not know what these : בטנים
are, but in the definitions given in
the Dictionary of R. Machir I have
read that they are Pistachios; I
think that they are peaches.
[Alternate text, instead of the last
six words: Yisr[ael]
told me that they are a type of
.]fruit like chestnuts

"ספר הזכרון" על פירוש רש"י לרב אברהם בוקראט (מגולי ספרד)

דברים יג ט: וכבר ידעת שהרב
ברוב פסוקי התורה מניח פשט
הכתוב ומביא מדרשם ז"ל. ואף על
פי שלפעמים כותב ואני ליישב
פשוטו של מקרא באתי לאותו
פסוק בלבד יכוון לא לכל התורה.

You already know that on most of the verses in the Torah, the Rabbi (Rashi) departs from the *peshat* and cites *midrashim* of the rabbis of blessed memory. Even though he sometimes writes, "I, however, have come [to write] only *peshuto shel miqra'* (the plain or contextual meaning of the text)," what he means is in his commentary on that specific verse only, not on the entire Torah.